



Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Dispvatio III. De causalitate & effectu Sacramentorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

Circa difficultatem sic intellectam conveniunt Theologi, in casu dicto nullum futurum Sacramentum in eo statu, quia Deus de facto tantum decrevit instituere Sacramenta, excitatus & motus meritis Christi: imò meritis passionis illius; ergo non veniente Christo saltem passibili, ut verè non veniret saltem passibilis, & meritis ipsius, saltem suæ passionis, non futuris, Deus nullum Sacramentum institueret ex vi decreti, quod de facto habuit.

Sed an perseverante statu innocentiae absque peccato in primo parente, & in posteris ipsius, Deus haberet aliud decretum, quo de facto instituere Sacramenta, incertum est, & conijci nequit, quia

nullum pro hac parte apparet firmum iudicium.

Sed an si, Adamo non peccante, aliqui posterit ipsius mortaliter peccarent (ut credi potest ex eo, quod non receperunt gratiam magis inanimabilem, quam ipse Adamus, qui eam habens peccavit mortaliter) futura essent aliqua Sacramenta pro illis qui peccarent, neque affirmatiue neque negatiue responderi potest, nisi temere & absque fundamento; quia ex una parte in eo casu Deus omnino esset liber ad utrumvis, & ex altera nullum apparet firmum iudicium, neque vestigium, quod id possumus conijcere sicut conijcimus aliquos peccaturos, quamvis Adam non peccaret.

DISPUTATIO III.

De causalitate & effectu Sacramentorum.

DIFFICULTAS PRIMA.

Utrum Sacramenta nouæ legis causent gratiam ex opere operato.

ONVENIUNT omnes, etiam hæretici, Sacramenta nouæ legis non esse causas principales gratiæ, quia gratia est ordinis supernaturalis, & Sacramenta sunt ordinis naturalis, quibus eo ipso nequit inesse virtus proportionata ad illam, qualis requiritur in causa principali ad suum effectum.

Est tamen difficultas, An per se ipsa causent gratiam, quamvis non ut causa principales.

Non desunt hæretici, qui quamvis credant esse Sacramenta à Christo instituta, & eorum vim ad iustificandum verbis attollant, re tamen ipsa, non minus quam olim Messaliani, eam omnino ab illis tollunt, dum ipsis non aliam virtutem ad sanctificandum attribuunt, quam mediatam, mediante scilicet quadam fide, seu fiducia, quam dicunt Sacramenta in suscipiente excitare, & media ea fiducia fieri iustificationem; ac proinde non maiorem vim sanctificandi attribuunt Sacramentis, quam verbis prædicationis, quibus in audientibus potest dicta fiducia excitari, quia ipsi pertinaciter negant, Sacramenta per se ipsa, seu ratione sui, gratiam causare, & ex opere operato: imò inuehantur in Catholicos, quod modo loquendi ex opere operato utantur, quia sit barbarus, & Grammaticæ minus conueniens.

Catholici tamen contra hæreticos docent, Sacramenta nouæ legis ratione sui, & immediatè, & absque media excitatione ad fidem, seu fiduciam, causare ex opere operato gratiam in suscipientibus illa. Ita Bellarminus lib. 2. de Sacramentis, Vasquez disp. 131. & Egidius quæst. 62. art. 1. dub. 1. qui veritatem hanc optimè ex Scriptura deducunt, & ex constante Patrum & Ecclesiæ traditione, quibus Eugenius IV. innixus, veritatem hanc definiuit in suo Decreto fidei, & Tridentinum sess. 7. can. 6. & 8. Et id de Baptismo non parum indicant Concilium Constantinopolitanum I. in Symbolo, & Mileuitanum II.

can. 2. & Arausicanum II. canone 25. & Nicænum antè can. 8.

Et ratione probatur, desumpta ex verbis, quibus utimur pro formis Baptismi & Pœnitentiæ; quia eis verè significatur, ipsis ratione sui, & non media dicta excitatione, fieri remissionem peccatorum; quia verbis illis, *Ego te absoluo à peccatis tuis*, & *Ego te baptizo in nomine Patris*, &c. satis significatur, ministrum per illa spiritualiter absolvere à peccatis, & spiritualiter ablueri. Quod autem respondent hæretici, nempe dictis verbis idem denotari ac si minister diceret, *Ego testificor tibi remissa esse peccata*, & *te esse spiritualiter ablutum*, est omnino ineptum: sicut qui tantum vellet testificari vestem esse mundam, ineptè diceret, *Ego abluo vestem*: & sicut tabulario, qui vellet testificari debitum esse solutum ab aliquo, ineptè diceret, *Ego remitto debitum tibi*. Quod si in Baptismo & in Pœnitentia reperitur vis & efficacia ad causandam gratiam immediatè, & ratione sui, absque excitatione ad fidem aliquam, negandum non est etiam in reliquis reperiri.

Sed obijciunt hæretici Primò nonnulla Scripturæ testimonia, in quibus iustificatio adultorum tribuitur fidei, ergo tribui non debet Sacramentis immediatè, sed media excitatione ad fidem. Respondemus, in eis testimonijs tribui iustificationem adultorum fidei solum tamquam principio, fundamento, & radici, quod non tollit iustificationem etiam adultorum fieri per Sacramenta tamquam per instrumenta, sicut etiam id non tollit iustificationem fieri per contritionem perfectam, siue tamquam per formam, siue tamquam per ultimam dispositionem, & per Christum tamquam per causam meritoriam vniuersalem.

Obijciunt Secundò, quod Baptismus nequeat nobis magis prodesse quam Hebræis Circumcisio, quibus hæc non profuit nisi ad excitandam fidem, quia data est in signum fidei, &

dicuntur ad Rom. 4. Sed præterquam quod Baptismus magis prodest nobis quam Hebraeis Circumcisio, ut dicemus Diffic. ix. etiam est fallum, quod Circumcisio data fuerit Hebraeis ad excitandam in ipsis fidem: quia Abrahamo data fuit in signaculum iustitiæ acceptæ per fidem ex opere operantis, & non per fiduciam hæreticorum, sed per fidem supernaturalem, qua Deo dicenti credidit: reliquis vero data fuit in signum fidei, id est in signum quod erant fideles, & in signum Circumcisionis cordis non manu factæ, quaerendæ tamen ex meritis Christi.

Inuectio autem, qua hæretici inuehuntur in modum loquendi, quo dicimus Sacramenta conferre gratiam ex opere operato, præterquam quod est propria Grammaticorum, qui, ut aduertit Egidius, pluri faciunt institutionem Donati quam Dei, etiam est contra rationem; quia Scholasticis, utpote Theologiæ præceptoribus, incumbit noua vocabula pro nouis rebus Theologicis inuenire, & modus operandi Sacramentorum nouæ legis fuit nouiter à Christo institutus: imò illis licet ad res & modos antiquos noua vocabula inuenire, quando his res illæ, aut modi illi, clarius & breuius explicantur, quia, ut Augustinus in Psal. 138. ait, *Melius est, quod nos reprehendant Grammatici, quam non intelligant populi*; & ob id ipse pro *os, ossis*, usus est ibi *ossum, ossi*. Et addimus, quod quamuis dicta verba sint minus Latina, sunt tamen non parum antiqua, quia eis ante annos 400. usus est Innocentius III. lib. 3. de Mysterio Missæ, & ab eo tempore fuerunt ab Scholasticis communi applausu recepta, utpote aptissima ad explicandum modum operandi Sacramentorum nouæ legis.

Dicuntur autem à Catholicis Sacramenta nouæ legis conferre gratiam ex opere operato, quia eam conferunt, non quia sint opera meritoria illius, neque quia suscipiens Sacramenta eam mereatur, sed quia Christus instituit applicatione ipsorum à ministro facta conferri gratiam suscipientibus illa, non attenda dignitate & ratione meriti, neque ministri, neque suscipientis, quia quæ per Sacramentum v. g. Pœnitentiæ confertur peccatori attrito, & eam de congruo merenti, non confertur illi quia eam sic mereatur, sed quia suscipit Sacramentum; & gratia, quæ per Sacramentum Pœnitentiæ, aut per aliud confertur iusto attrito, non tribuitur propter attritionem tamquam propter meritum (quamuis pro attritione iusti, tamquam pro merito de condigno, ipsi conferatur alius gradus gratiæ, qui etiam conferretur, quamuis non susciperet Sacramentum) sed propter Sacramentum ipsum secundum se, quamuis Sacramentum magis disposito, siue per attritionem, siue per aliud opus bonum, conferat maiorem gratiam. Excessus tamen gratiæ, qui ob excessum dispositionis confertur, correspondet soli Sacramento, ut causa instrumentali: attritioni vero, aut alij operi bono, medio quo suscipiens disponitur, non correspondet ut merito (quamuis ei ut sic, in iusto alius gradus correspondet, & in peccatore nullus) sed ut dispositioni ex Christi institutione, qui instituit ut Sacramenta maiorem gratiam conferant magis disposito. Sacramenta ergo dicuntur conferre gratiam ex opere operato,

quia eam conferunt ex opere facto à ministro secundum intentionem Christi, non attenda ratione meriti ut meritum est, neque ministri, neque suscipientis. Huic autem modo cauandæ gratiam ex opere operato opponitur modus cauandæ illam ex opere operantis, qui conuenit operi quia est meritum illius saltem de congruo.

DIFFICULTAS II.

Verum Sacramenta nouæ legis causent gratiam ut instrumenta physica.

Sacramenta nouæ legis conferre & causare gratiam, & non ut causas principales, diximus Difficultate præcedenti, in initio, ac proinde aliquo modo ut instrumenta Dei illam conferunt, quod de Baptismo tradit Tridentinum sess. 6. cap. 7. Trident.

Est tamen difficultas, An causent gratiam ut instrumenta physica, an tantum ut moralia. Caietanus 62. artic. 1. & 4. Paludanus in 4. dist. 1. quæst. 1. Scotus quæst. 3. artic. 1. Suarez disp. 9. sect. 2. & communiter Thomistæ docent, Sacramenta nouæ legis causare gratiam ut vera instrumenta physica, quia possunt assumi à Deo ut physica instrumenta ad illam cauandam, quia in hoc nulla apparet implicatio contradictionis, ergo de facto sic concurrunt. Consequentia probatur, quia modus physice concurrendi, est magis perfectus, & magis manifestans omnipotentiam Dei; quia posse causare gratiam, non solum per se ipsum, sed etiam medijs creaturis est quid maius: imò modus iste cauandæ est magis conformis Scripturæ & Patribus asserentibus, Sacramenta causare gratiam, & mundare animas à peccatis, quæ non propriè quadrant instrumentis solum moraliter cauantibus gratiam & munditiam. Caiet. Paludan. Scotus. Suarez.

Auctores tamen huius sententiæ non eodem modo illam tradunt; quia Paludanus existimat, ex eo solum esse instrumenta gratiæ physica, quia physice concurrunt ad producendum ornatum quemdam in anima, qui est dispositio ad gratiam: Caietanus vero & Suarez existimant, esse instrumenta physica gratiæ, eam immediate efficiendo physice: Scotus autem existimat, esse instrumenta physica non ad entitatem ipsius gratiæ, sed ad unionem, seu ad coniunctionem gratiæ cum anima, ac proinde ad efficiendam animam Deo gratam. Scotus verò in 4. dist. 1. quæst. 5. Bonauentura art. 1. quæst. 4. Richardus artic. 4. quæst. 6. Martilius quæst. 1. art. 3. Durandus quæst. 5. Canus Relect. de Sacramentis, part. 4. Vaquez disput. 132. & Egidius q. 62. artic. 4. docent, Sacramenta nouæ legis non esse instrumenta physica gratiæ, sed tantum moralia. Scotus. Bonauen. Richardus. Martilius. Durandus. Canus. Vaquez. Egidius.

Et in primis non esse instrumenta physica gratiæ, probatur ratione generali: quia impossibile est, rem, quæ in se nullam habet virtutem innatam, seu naturalem, neque naturalem, neque obedientialem ad aliquam actionem & effectum, assumi pro sola voluntate Dei ut physicum instrumentum ad eam actionem & effectum, quia à tali re absque virtute innata in ipsa nequit pro sola voluntate Dei actio illa neque effectus physice & realiter dependere, ut expendit

dit Vasquez disp. 57. cap. 5. & 1. part. disp. 175. & 176. quia id aperte repugnat; sed in Sacramentis nulla agnoscitur virtus innata, adhuc imperfecta, & inchoata ad productionem gratiae (qualis in intellectu quali per experientiam agnoscitur ad cognitionem supernaturalem) neque ad productionem coniunctionis gratiae cum anima, quia in Sacramentis nullum est vestigium talis virtutis, quia nulla in illis apparet proportio, nec preparatio accommodata ad productionem gratiae, neque coniunctionis illius cum anima; ergo absque fundamento dicitur Sacramenta posse assumi ut instrumenta physica ad productionem gratiae, & ad coniungendum illam cum anima.

Et quamvis assumi possent, admittendum non est, de facto assumi; quia modus cauſandi gratiam adeo extraordinarius, de quo est tanta difficultas an sit possibilis de potentia Dei absoluta, non est de facto tribuendus Sacramentis absque virginti fundamento: ad id autem nullum est virgens fundamentum, quia in primis ad id non sufficit, quod in Scriptura & a Patribus Sacramenta dicantur animam sanctificare & abluere, & gratiam continere, quia ad hoc sufficit quod causent moraliter gratiam; sicut qui demonia moraliter eiecit, dicitur id absolute efficere; & Medicus qui moraliter solum & directione sanat, dicitur absolute sanare; & Iudex, qui solo imperio aliquem suspendit, dicitur illum absolute suspendere. Quod verò modus physice cauſandi gratiam sit dignior, & magis ostensius omnipotentiae Dei (quod Vasquez negat) non sufficit, ut absque maiori & virgintiori fundamento modum adeo extraordinarium & mirabilem cauſandi attribuamus Sacramentis.

Dnrādu.

Sacramenta ergo nouae legis, quae sunt instrumenta gratiae, & non physica, sunt a fortiori instrumenta moralia. In huius tamen explicatione variant Auctores nostrae sententiae: quia Durandus existimat, Sacramenta tantum operari ad gratiam tamquam conditiones & causas sine quibus non. Hoc tamen non satisfacit, quia modus iste causae & conditionis non sufficit, ut Sacramenta dicantur continere & conferre gratiam, & animam sanctificare. Scotus verò existimat, Sacramenta tantum operari ad gratiam tamquam dispositiones proximas ad illam ex parte suscipientis: quod nobis non probatur, quia Sacramenta neque sunt dispositiones naturales ad gratiam, ut patet, neque semper sunt morales, & ut constat in Baptismo & in Confirmatione susceptis à paruulis, & in Eucharistia & in Extrema Vnctione, & in alijs susceptis à carentibus usu rationis, & tamen Sacramenta tunc non sunt aliter instrumenta, quam sunt in adultis habentibus usum rationis. Sunt ergo instrumenta moralia gratiae, eam moraliter cauſantia, quia sua applicatione inducunt, imò obligant Deum ad collationem gratiae, ratione institutionis & promissionis, quae facta est ab ipso dandi gratiam sub conditione applicationis ipsorum, in quo efficacia & causalitas moralis consistit. Sunt autem instrumenta Dei ad gratiam, quia ipsis Deus quasi iuuatur ad collationem gratiae non physice, sed moraliter, quia ipsis excitatur ad conferen-

dam gratiam; & hoc modo eam impetrant à Deo, non tamquam retributionem eam merendo à Deo, sed excitando Deum ad collationem gratiae: & non solum Sacramenta, sed etiam minister ipse est instrumentum Dei, quamvis non aliter quam efficiendo Sacramentum quo Deus immediate excitatur; ac proinde minister remotius concurret quam Sacramentum.

Conferunt verò gratiam in instanti terminatione totius motus Sacramentalis, quia usque ad illud nondum est Sacramentum perfectum, siue in eo instanti nullum indiuisibile motus producat, & instans sit omnino extrinsecum Sacramentum, ut quibusdam placet; siue in eo producat indiuisibile perfectum Sacramenti, & sit ipse intrinsecum, ut nobis probatur.

Ex dictis constat, Sacramenta habere virtutem moralem ad producendam gratiam, & eam continere, imò & continere virtutem ipsam, hanc formaliter, & gratiam virtualiter.

Ad rationem ergo aduersariorum negandum est antecedens, nempe Sacramenta posse assumi ut instrumenta physica gratiae: imò, eo admissio, neganda est consequentia, ob rationes dictas.

DIFFICULTAS III.

Quam gratiam conferant Sacramenta nouae legis.

Supponimus, in quo Catholici conueniunt, Sacramenta nouae legis gratiam iustificantem conferre, aut primam, ut Baptismus & Pœnitentia (quae ob id dicuntur Sacramenta mortuorum); aut augmentum illius, ut reliqua Sacramenta, (quae ob id dicuntur viuorum); imò etiam duo Sacramenta mortuorum, quando applicantur homini iusto, seu spiritaliter viuo. Ita tamen Sacramenta conferunt gratiam iustificantem, ut etiam dicantur conferre gratiam Sacramentalem, singula proprias gratias, in quo Theologi conueniunt, & tradit Bernardus Sermonem de Cena Domini, dum docet, diuisiones gratiarum esse in diuersis Sacramentis, & merito, quia Sacramenta ad distinctos fines ordinantur.

Bernardus.

Hoc ergo supposito, difficultas est in explicando quid sit gratia Sacramentalis, seu in quo consistat gratiam esse Sacramentalem.

Paludanus in 4. distinct. 2. quaest. 3. docet, gratiam Sacramentalem esse habitum quemdam superadditum gratiae iustificanti, diuersum in singulis Sacramentis. Id tamen ab Scholasticis communiter reiecit, quia dicitur absque fundamento & necessitate.

Capreolus in 4. dist. 1. quaest. 1. art. 3. qui non multum dissentit à Paludano, docet, gratiam Sacramentalem esse qualitatem superadditam gratiae iustificanti, & diuersam in singulis Sacramentis, quam in Sacramentis imprimantibus characterem ait esse characterem ipsum, & in alijs non imprimantibus characterem esse alias qualitates. Quod etiam communiter reiecit, quia etiam absque fundamento & necessitate in Sacramentis non imprimantibus characterem constituit qualitates illas à gratia iustificante distinctas, & ipsi superadditas: & quia contra rationem in Sacramen-

mentis imprimentibus characterem constituit gratiam Sacramentalem in characterem ipso: quia contingit, characterem imprimi absque gratia, ut quando Baptismus confertur adulto peccatori non habenti dolorem peccati; & e contra conferri gratiam absque characterem, ut quando post Baptismum fidei receptum recedit fictio.

Bonauent.

Bonauent. in 4. dist. 1. art. 1. quæst. 6. docet, gratiam Sacramentalem esse ipsam gratiam iustificantem, quatenus curat animam à peccatis. Quod etiam nobis non omnino probatur: quia quamvis gratia, qua in Sacramentis remittuntur peccata, specialius opponatur peccatis, quam gratia collata extra Sacramenta, quia illa, utpote collata intuitu doloris peccatorum quæ remittit, specialem inducit respectum oppositionis ad peccata remissa, etiam venialia; nihilominus hoc modo insufficienter explicatur gratia Sacramentalis, & discrimen ipsius à gratia iustificante collata extra Sacramenta, saltem in aliis Sacramentis à Baptismo & Pœnitentia, quia in illis aliis quando non confertur gratia cum dicto respectu, vel quia suscipiens illa caret peccatis venialibus, vel quia de illis non dolet.

*S. Thomas.
Caietanus.
Ægidius.
Vasquez.
Suarez.*

S. Thomas ergo, Caietanus & Ægidius quæstione 62. art. 2. Vasquez disp. 131. Suarez disp. 7. sect. 3. & communiter recentiores docent, & merito, gratias Sacramentales in omnibus Sacramentis distingui inter se, & à gratia iustificante secundum se, in eo quod gratia iustificanti ex vi Sacramenti collata annexa sunt auxilia gratiæ ad finem peculiarem, ad quem Sacramentum, ex vi cuius collata est, institutum fuit, quod non habet gratia iustificans secundum se, seu collata extra Sacramenta.

*Trident.
Bernardus.*

Et in primis id habere gratiam Sacramentalem, seu collatam ex vi Sacramenti, significat Tridentinum sessione 14. in præmio ad Extremam Vñctionem, & etiam Bernardus ubi supra. Quod verò in eo consistat gratiam esse Sacramentalem, non leuiter indicat Bernardus, dum diuersas gratias Sacramentorum assignat per ordinem ad diuersa auxilia: & constat ex eo, quod gratia per Sacramentum collata distinguitur per id à collata extra Sacramentum; & gratia per vnum collata, à gratia collata per alterum.

Christus enim gratia collata per Sacramentum annexit collationem auxiliorum efficacium, non verò auxiliorum tantum sufficientium; quia non satis aptè institueretur peculiare instrumentum, quo applicarentur merita Christi ad auxilium, quod nullum est habiturum effectum (quamvis non ex defectu ipsius auxilij, sed hominis cui confertur) ad finem ad quem datur. Et id indicat Tridentinum quoad gratiam Sacramentalem Eucharistiæ, dum sess. 13. cap. 2. ait, Christum voluisse Eucharistiæ sumi tamquam antidotum quo à peccatis mortalibus præseruemur; præseruamur autem auxilio efficaci, & non auxilio tantum sufficienti: ita tamen Christus annexit auxilia efficaciam, ut non certo & infallibiliter conferantur (aliis qui semel dignè suscipiunt Eucharistiæ, quæ ad perseverantiam ordinatur, perseveraret infallibiliter usque ad mortem) sed tantum conferantur pro libito Dei, quod optimè fieri potuit, annectendo gratiæ Sacramentali

tamquam inductrici & excitatrici Dei ut ipse conferat auxilia illa; & non annexit illa gratiæ tamquam indefectibiliter obtinenti à Deo ipsa auxilia: id est, fieri potuit annectendo auxilia gratiæ Sacramentali tamquam suadenti, & non tamquam indefectibiliter persuadenti, conferendo gratiæ vim moralem ad quasi suadendum, & non ad indefectibiliter seu infallibiliter persuadendum, ad eum modum, quo quæcumque oratio bona est impetratiua, sed non indefectibiliter. Ob dictam autem annexionem factam gratiæ per Sacramentum collatæ, sæpè conferuntur auxilia personæ habenti gratiam illam, quæ non conferrentur si eam non haberet.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum omnia Sacramenta habeant vim conferendi primam gratiam.

Supponimus Primò, in quo Doctores conveniunt, quædam esse Sacramenta instituta ad vivificandam animam spiritualiter mortuam, ac proinde ad conferendam primam gratiam iustificantem, qua anima mortua vivificatur, Baptismum videlicet & Pœnitentiam, quæ ob id dicuntur Sacramenta mortuorum: reliqua verò quinque Sacramenta instituta esse ad augendam vitam spiritualem animæ, ac proinde ad conferendum augmentum gratiæ iustificantis, quæ ob id dicuntur Sacramenta vivorum.

Supponimus Secundò, in quo etiam Doctores conveniunt, omnia Sacramenta, etiam mortuorum, conferre augmentum gratiæ iustificantis suscipientibus illa in statu gratiæ, quia, ut definitur in Tridentino sess. 7. can. 7. omnia Sacramenta novæ legis conferunt gratiam dignè suscipientibus illa; qui autem in statu gratiæ, acceptæ per contritionem, aut aliter, accedit etiam ad Baptismum & ad Pœnitentiam, dignè accedit, si aliàs accedat cum aliis requisitis; ergo recipit augmentum gratiæ, cum iam præhabeat primam gratiam. Unde duo Sacramenta mortuorum, quamvis primariò instituta sint ad conferendam primam gratiam, secundariò tamen instituta sunt ad augmentum, quando in suscipiente præsupponitur gratia.

His ergo præsuppositis, est Primò difficultas, An duo Sacramenta mortuorum ita habeant vim conferendi primam gratiam, ut etiam aliquando illam de facto conferant. Et procedit de adultis, quia certum est, Baptismum, qui à parvulis suscipi potest, ipsis primam gratiam conferre.

Gabriel in 4. dist. 4. quæst. 2. art. 2. docet, duo dicta Sacramenta numquam conferre primam gratiam adultis, quia ad effectum gratiæ Baptismi & Pœnitentiæ recipiendum ab adultis habentibus peccatum mortale, prærequiritur in illis perfecta contritio, per quam præsupponitur collata prima illa gratia.

Vasquez verò disp. 158. Suarez disp. 7. & communiter Doctores docent, Baptismum & Pœnitentiam sæpè de facto conferre primam gratiam adultis; & merito: quia hæc duo Sacramenta instituta sunt ad tollendum ex opere operato peccatum etiam mortale; ergo illud aliquando tollunt,

tollunt, aliàs frustra fuissent ad id instituta; ergo aliquando conferunt primam gratiam, quia absque ea non tollitur peccatum saltem mortale. Quod verò ad effectum gratiæ Baptismi & Pœnitentiæ in adultis non prærequiratur perfecta contritio, dicitur ex professo in propriis Tractatibus.

Secundò est difficultas, An quinque Sacramenta viuorum conferant primam gratiam aliquando.

Suarez disput. 7. sect. 2. Egidius quæst. 62. artic. 1. dub. 2. Reginaldus lib. 26. num. 45. Laimannus cap. 6. & plures alij, partem affirmatiuam tuerunt, quando peccator accedit attritus, existimans bona fide se esse in statu gratiæ absque peccato mortali; quia de diuina clementia credi potest, quòd voluerit sic accedenti conferri primam gratiam. Id tamen non eodem modo defenditur ab auctoribus huius sententiæ: quia alij existimant, id habere dicta Sacramenta per se, & ex primaria institutione eorum, secundum rationem genericam Sacramenti, quamuis secundum specificam fuerint instituta ad conferendum augmentum gratiæ: alij verò existimant, id habere dicta Sacramenta ex institutione ipsorum secundum rationem specificam, secundario tamen & per accidens.

Vasquez. Valquez verò disp. 205. loquens de Eucharistia, & alij plures in peculiaribus Tractatibus de Sacramentis viuorum, docent, Sacramenta hæc numquam conferre primam gratiam. Quod nobis probatur quoad reliqua quatuor Sacramenta, excepta Extrema Vnctione: quia de aliis quatuor nullatenus constat instituta fuisse ad conferendum aliquando primam gratiam, quia id non constat ex Scriptura, neque ex definitione aliqua Ecclesiæ, vt patet; neque ex aliqua Patrum traditione, quia nullus eorum id affirmavit, & si aliqui dicunt per ea Sacramenta remitti peccata, explicandi sunt de remissione venialium, quia verè remittuntur per illa, vt de Eucharistia tradit Tridentinum sess. 13. c. 2. Imò postquam dixit per Eucharistiam remitti peccata venialia seu quotidiana, addit, per eam nos præseruari à mortalibus, quo indicat, per Eucharistiam non remitti. Neque id constat ex aliqua efficaci ratione, quia sola diuina clementia absque vrgentiori ratione non sufficit ad id, quia non debet durum censei, Sacramenta, quæ tantum scimus instituta fuisse ad augendam vitam spiritualem spiritualiter viuus, non conferre vitam spiritualem spiritualiter mortuis, quamuis attritis & bona fide accedentibus.

Excepimus Extremam Vnctionem, quia existimamus, per hanc etiam conferri primam gratiam attritis, & absque mala fide suscipientibus illam; quia id efficaciter deducitur ex Scriptura Iacobi 5. & ex Tridentino sessione 14. canon. 1. & de Extrema Vnctione, & ex verbis formæ Extremæ Vnctionis, vt expendimus Tractatu de Extrema Vnctione Diffic. VII.

DIFFICULTAS V.

Vtrum Sacramenta conferant æqualem gratiam.

Non procedit difficultas de Sacramentis diuersæ speciei inter se comparatis, quia incertum est, quod eorum, quantum est ex se, ceteris paribus ex parte dispositionis suscipientis, conferat maiorem gratiam; quamuis vero simile sit, Eucharistiam copiosiorē gratiam cōferre quàm quodlibet aliud, ex eo quòd realiter contineat auctorem gratiæ: sed procedit de Sacramentis eiusdem speciei diuersis numero, vt de duobus Baptismis.

Circa difficultatem hanc Paludanus in 4. dist. 4. quæst. 1. docet, Sacramenta eiusdem speciei diuersis applicata, semper vi sua conferre inæqualem gratiam; quia existimat, homines creatos fuisse ad reparandas sedes Angelorum qui ceciderunt, & tot homines subrogandos esse Angelis lapsis, quot lapsi fuerunt, & in tanta gloria, quantam illi haberent si in gratia perseverarent: & existimat, Angelos lapsos, si perseverarent, habituros inæqualem gloriam, sicut etiam habuerunt inæqualem gratiam, iuxta illud Augustini, *Erat Deus in Angelis simul condens naturam, & largiens gratiam*; ac proinde Sacramenta, quantum est ex se, inæqualem conferre gratiam: aliàs infantes, qui post Baptismum moriuntur, æqualem gloriam consequerentur.

Sed Paludanus incerto & infirmo nititur fundamento; quia homines creatos esse occasione lapsus Angelorum, & tot esse illis subrogandos, & in tanta gloria, incertum est & absque fundamento, & non minùs, Angelos ipsos habituros inæqualem gloriam: quia quamuis creati fuerint in inæquali gratia, vt significat Augustinus, potuissent tamen qui in minori creati fuerunt, meritis supplere defectum gratiæ acceptæ, ac proinde saltem in iure ad gloriam æquare, imò & superare creatos in maiori gratia.

Scotus in 4. dist. 4. quæst. 7. art. 1. & Gabriel quæst. 2. art. 2. conclus. 7. docent, paruulis, & etiam adultis aliquando, ceteris paribus ex parte dispositionis, in Baptismo (& idem in reliquis Sacramentis) conferri inæqualem gratiam, non vi Sacramentorum, sed adultis ex sola voluntate Dei, & paruulis ex vi meritum, vel baptizantis, vel parentum, vel adstantium; quia illos tam paruulos quàm adultos prædestinavit ad tantam gloriam, ad quantam aliquando non sufficit gratia quæ vi Sacramenti confertur.

Sed Scotus & Gabriel absque fundamento docent, post instituta Sacramenta nouæ legis Deum pro sola sua voluntate, aut ex merito aliorum conferre immediatè gratiam iustificantiem: quia quamuis admittamus, Deum prædestinare homines ad tantam gloriam ante præuisionem iustificationis, non deesset Deo modus, quo, seruata lege ordinaria, sic prædestinatos perduceret ad ius ad tantam gloriam, absque eo quòd prædicta gratia conferretur modo ad eò extraordinario, qui ordinariè tantum contingebar ad iustificationem paruulorum antiquorum media oblatione

tione parentum, aut aliorum, tamquam merito de congruo, ne tanta paruulorum multitudo absque ordinario remedio periret.

Suarez.
Ægidius.

Alij, vt referunt Suarez & Ægidius, docent, Sacramenta eiusdem speciei semper conferre æqualem gratiam adhuc inæqualiter dispositis, quia Sacramenta operantur tamquam agentia naturalia, quæ, vbi non est impedimentum, operantur quantum possunt, ac proinde Sacramenta in subiectis capacibus carentibus obice, quantumvis inæqualiter dispositis, causabunt æqualem gratiam, quia operantur quantum possunt, & quantum est ex se, semper possunt idem.

Trident.

Sed horam doctrinam iam post Tridentinum sustineri non potest, quia sess. 6. cap. 7. agens de iustificatione adultorum, quæ fit in Baptismo, ait, in ea vnumquemque recipere gratiam secundum propriam dispositionem, & cooperationem (& idem est absque dubio de reliquis Sacramentis;) ergo Baptismus, & reliqua Sacramenta inæqualiter dispositis conferunt inæqualem gratiam, & æqualiter dispositis æqualem; alias gratia non conferretur secundum vniuersiusque dispositionem. Dicuntur tamen operari vt agentia naturalia, quia absque sui libertate operantur, sed tamquam instrumenta causæ liberæ, quæ illa assumit ad maiorem vel ad minorem gratiam, vel potius illis ad maiorem vel minorem gratiam conferendam excitatur, iuxta suscipientis dispositionem.

S. Thomas.
Vasquez.
Suarez.
Ægidius.

S. Thomas ergo quæst. 69. artic. 8. Vasquez disp. 135. Suarez disp. 7. Ægidius quæst. 62. art. 1. dub. 3. & communiter Theologi docent, Sacramenta eiusdem speciei gratiam conferre iuxta vniuersiusque suscipientis dispositionem, inæqualiter dispositis inæqualem, & æqualem æqualiter dispositis, iuxta æqualitatem & inæqualitatem dispositionum: quod definitum est à Tridentino de Baptismo cap. illo 7. (& idem est de reliquis Sacramentis.) Et merito sic institutum est à Christo: quia æquitas exigit, vt æqualiter dispositi æqualem fructum è Sacramento percipiant, & maior cura & diligentia ad suscipiendum Sacramentum careret fructu Sacramentali. Vnde duo Baptismi duobus paruulis applicati, æqualem illis conferunt gratiam, quia illi æqualiter se habent ad Baptismum, nempe absque dispositione, & absque obice seu impedimento.

Sed quæ sit dispositio ad quodlibet Sacramentum, & quæ sit necessaria, commodius dicitur in propriis Tractatibus: nunc tamen dicimus, voluntatem suscipiendi Sacramentum, & deuotionem erga Sacramentum quod suscipitur, & reuerentiam in suscipiendo illud, & actum fidei quo credimus Deum esse auctorem gratiæ, & Sacramentum illud habere virtutem ad conferendam gratiam, & actum spei, quo medio illo Sacramento speramus à Deo fructum gratiæ; & etiam dolorem peccatorum, quando per Sacramentum remittuntur, esse dispositionem proportionatam ad perceptionem fructus Sacramenti. Status tamen gratiæ, quamvis necessarius sit ad susceptionem Sacramentorum viuorum, tamquam fundamentum & inchoatio ad augmentum gratiæ ad quod instituta sunt, non est dispositio; quia dispositio aliquem ordinem

importat ad effectum (vt calor ad ignem) quem non importat sanctitas ad sui augmentum, ac proinde Sacramenta conferunt gratiam iuxta mensuram voluntatis suscipiendi illa, & deuotionis & reuerentiæ erga illa, & fidei, & spei, & doloris; non tamen iuxta mensuram sanctitatis personæ suscipientis.

Addimus, ad perceptionem fructus Baptismi, Confirmationis, & Eucharistiæ in paruulis, nullam esse illis necessariam dispositionem, sed tantum statum gratiæ ad fructum Confirmationis & Eucharistiæ, & in adultis ad perceptionem fructus Sacramentorum necessariam esse voluntatem suscipiendi illa saltem implicitam, aut interpretatiuam, & specialiter ad fructum Pœnitentiæ etiam esse necessariam actum fidei & spei, & dolorem sanctum peccatorum, & ad fructum gratiæ Baptismi, etiam actum fidei & spei, & quando est peccatum actuale mortale, etiam dolorem illius; de quibus ex professo in propriis Tractatibus.

DIFFICULTAS VI.

Verum Sacramenta in voto conferant eandem gratiam, quam conferunt realiter sumpta.

Suipponimus, Matrimonium & Ordinem in voto seu in desiderio tantum suscepta, non conferre ex opere operato gratiam, quam conferunt quando realiter suscipiuntur, quia hæc duo Sacramenta instituta sunt ad conferendam gratiam Sacramentalem valde vtilem ad statum conjugalem & Ordinis, ratione auxiliorum ipsi gratiæ annexorum; ergo absque fundamento dicitur, eam gratiam conferri ob votum seu desiderium ipsorum, quod non constituit ipsum desiderantem in eo statu.

Est ergo difficultas de alijs quinque Sacramentis, An votum, seu desiderium suscipiendi illa quando realiter suscipi nequeunt, conferat ex opere operato gratiam, quam Sacramenta ipsa realiter suscepta conferunt.

Non desunt qui partem affirmatiuam tueantur, quando Sacramenta nequeunt realiter suscipi ab eo qui illis valde indiget, quia Sacramenta instituta sunt à Christo ad subueniendum necessitati spirituali; ergo quando est hæc necessitas, & Sacramenta suscipi nequeunt, idem efficiunt suscepta in voto ex institutione Christi, quia hoc maximè decet benignitatem ipsius.

Sotus verò in 4. dist. 11. quæstione 2. artic. 1. Sotus. Suarez disp. 8. Ægidius quæst. 62. art. 1. dub. 4. & communiter Doctores, partem negatiuam tradunt, & merito; quia promissio Christi conferendi gratiam Sacramentalem, non est facta voto seu desiderio suscipiendi Sacramenta, sed Sacramentis ipsis realiter susceptis, v.g. reali manducationi Corporis Christi, & reali ablutione, & absolutioni, & vnctioni; ergo absque sufficiente fundamento tribuitur voto Sacramentorum significatio & vis conferendi gratiam ex opere operato.

Non negamus, per actum contritionis perfectæ, & per quemcumque alium actum dilectionis amicitiae Dei, in quo includitur votum suscipiendi

Trident.

piendi Sacramentum, quod est sub præcepto, conferri peccatori primam gratiam iustificantem, & iusto augmentum illius ex opere operantis, & etiam per desiderium expressum suscipiendi Sacramentum, idem augmentum conferri iusto ex opere operantis, quod tantum voluit Tridentinum sess. 13. c. 8. dum dixit, eos, qui voto Panem caelestem edunt fide viva, fructum & utilitatem illius sentire, id est, augmentum iustificationis, quamvis non Sacramentalis; sed tantum asserimus, per dilectionem Dei, in qua continetur votum implicitè, & per votum expressum Sacramenti non conferri gratiam ex opere operato, ac proinde neque Sacramentalem, cui annexa sunt auxilia ad finem proprium cuiuscumque Sacramenti.

Quod verò homo constitutus sit in necessitate Sacramenti, & in impotentia suscipiendi illud, non sufficit, ut desiderio illud suscipiendi tribuamus, quod non constat Christum tribuisse.

DIFFICULTAS VII.

Quando Sacramenta conferant gratiam.

Non defunt qui existiment, Sacramenta conferre gratiam non in instanti, sed in tempore immediato ante instanti ultimum terminatum temporis in quo fit motus Sacramentalis, seu actio Sacramentalis, quia ex una parte Sacramentum nequit gratiam conferre antequam sit, neque postquam iam desinuit esse & non est, quia nulla res operatur quando non est; & ex altera parte Sacramentum consistens in motu (in quo sex Sacramenta, excepta Eucharistia, consistunt) non potest esse in aliquo instanti, sed in tempore; quia tantum est, seu existit, quando fit; & non fit in instanti, sed in tempore: ergo Sacramenta conferunt gratiam in tempore, & non in alio quam in tempore immediato ante, dictum instanti terminatum, quia in eo tempore, utpote immediato ante dictum instanti fit & perficitur motus ipse Sacramentalis, seu Sacramentum.

Vasquez.
Suarez.
Henric.
Egidius.

Vasquez verò disp. 32. Suarez disp. 8. Henriquez libro 1. c. 19. Egidius q. 62. art. 1. dub. 4. & communiter Theologi docent, Sacramenta non conferre gratiam in tempore, sed in instanti, & non in alio quam in ultimo termino totius temporis, in quo successivè fit Sacramentum, & meritò: quia Sacramenta non conferunt gratiam, nisi quando sunt perfecta & completa, qualia non sunt usque ad dictum instanti, quia usque ad illud semper superest aliquid motus & actionis Sacramentalis, & in eo instanti iam nihil superest, ergo in tempore immediatè antecedente ad dictum instanti, siue indeterminato siue determinato non conferunt gratiam. Accedit, quòd Sacramenta nequeunt connaturaliter ipsi gratiæ eam conferre, nisi in instanti; quia gratia, utpote spiritualis, & quoad extensionem indivisibilis, & carens contrariis diuisibili, & habens subiectum omnino indivisibile & ultimè dispositum, exigit in instanti produci.

Sotus.
Maior.

Vnde, ut contra Sotum & Maiorem advertunt Suarez & Henriquez, Sacramentum administratum homini qui in dicto ultimo instanti moritur, non confert illi gratiam, quia in eo instanti iam non est homo ille.

Ad rationem ergo aduersariorum constat, Sa-

cramenta conferre gratiam in instanti ultimo terminatio motus, seu actionis sacramentalis (siue instans istud sit omnino extrinsecum ipsi Sacramento, quia in eo nihil adhuc indivisibile producit, ut quibusdam placet; siue & aliquo modo intrinsecum, quia in eo producit indivisibile Sacramenti, ut nobis probatur) quia usque ad illud non sunt completa & perfecta Sacramenta. Quòd autem in eo ultimo instanti nihil sit Sacramenti, seu motus Sacramentalis, nisi forsan indivisibile illius, non impedit ut causare possit; quia Sacramenta tantum causant moraliter, ad quod non requiritur existentia actualis Sacramentorum, sed sufficit ipse fuisse.

DIFFICULTAS VIII.

Utrum Sacramenta fide suscepta, postea, recedente fitione, conferant gratiam.

Difficultas procedit de Sacramentis fide sumptis, fitione tantum effectui gratiæ opposita, ut quando Baptismus suscipitur ab adulto peccatore absque dolore peccati mortalis, & non opposita valori Sacramentorum, quia sic fide suscepta, utpote inualida, nullam unquam conferunt gratiam.

Circa difficultatem ergo Durandus in 4. dist. 4. quæst. 4. & Canus de Pœnitentia, part. 5. docent, Baptismus & Pœnitentiam gratiam conferre, dicta fitione recedente. Quòd autem id habeat Baptismus, probatur: quia alias peccata ante Baptismum commissa remitti possent absque Baptismo in re & in voto, quia tunc tantum possunt remitti per contritionem, aut per accidens per Sacramentum Pœnitentiæ, quæ tunc non continent in voto Baptismus, seu susceptionem Baptismi, quia tunc non est obligatio iterum suscipiendi Baptismum. Et quòd idem habeat Pœnitentia, probatur: quia alias mortalia post Baptismum commissa, etiam possent remitti absque Sacramento Pœnitentiæ in re & in voto, illa scilicet peccata quæ confessæ fuerunt in dicto Sacramento fide facto, quia possunt remitti per contritionem absque Sacramento Pœnitentiæ, in re, ut patet, & etiam absque ipso in voto, quia tunc contritio, per quam remittuntur, non continet votum Sacramenti Pœnitentiæ quoad dicta peccata, quia non est obligatio iterum illa confitendi, quia iam fuerunt ritè & legitime confessæ.

Maior in 4. dist. 4. quæst. 2. & Couarruias in Maior. cap. Alma mater. 1. part. §. 4. num. 23. docent, hæc tria Sacramenta, nempe Baptismus, Confirmationem & Ordinem, fide suscepta, conferre gratiam recedente fitione, quia alias fide suscipiens illa maneret per totam vitam fructu illorum priuatus; quia cum imprimant characterem, repeti non possunt. Addunt Paludanus in 4. dist. 4. quæst. 5. & Silvester v. Baptismus 4. id etiam convenire Sacramento Pœnitentiæ, ob rationem Durandi & Cani.

Egidius quæst. 62. art. 1. dub. 5. docet, non solum Baptismum, Confirmationem & Ordinem conferre gratiam recedente fitione; sed etiam Matrimonium, pro tempore quo durat vinculum ipsius, & Extremam Vnctionem pro tempore quo in infirmitate, in qua datur, durat periculum mortis;

tis; quia pro dictis temporibus nequeunt iterari & repeti: quod etiam in hac Academia docuit Ludouicus Tena Cathedræ Scoti moderator, & postea Episcopus Tortuensis.

Tena.

Suarez.

Suarez disp. 28. sect. 6. docet, non solum Baptismum, Confirmationem, Ordinem, Matrimonium, & Extremam Vnctionem conferre gratiam recedente fictione, ob rationem dictam, sed etiam Pœnitentiam, ob rationem Durandi & Cane-

Caietanus.
Sotus.

Caietanus tom. 1. Opusc. tract. 5. & Petrus Sotus de Institutione Sacerdotum, lect. 5. de Baptismo, docent omnia septem Sacramenta fide recepta conferre gratiam recedente fictione. Quia Baptismus ideo confert gratiam recedente fictione, quia quamuis gratia Baptismi suppleri possit per contritionem, id tamen est melius & vtilius hominibus; sed etiam est illis melius & vtilius, quod reliqua Sacramenta fide suscepta, postea, recedente fictione, conferant gratiam; ergo id etiam est illis tribuendum sicut Baptismo.

Sotus.
Vasquez.

Sotus ergo in 4. dist. 6. quæst. 1. art. 8. & Vasquez disput. 161. docent, conferre gratiam recedente fictione, nulli Sacramento conuenire nisi Baptismo, si alicui conuenit; & metitò, quia si Sacramenta hanc virtutem haberent, eam haberent ex institutione Christi; ex hac autem illam non habent, quia nullo firmo fundamento constat, Christum virtutem hanc contulisse aliis Sacramentis à Baptismo, quia non constat Scripturâ, neque traditione, neque testimonio Patrum, nec efficaci aliqua ratione, ut constabit ex solutione eorum quæ ab aduersariis afferuntur. Sed, an Baptismus virtutem hanc habeat, dicimus Tractatu de Baptismo Disp. IV. Diffic. VIII.

Quod autem absque Pœnitentia in re vel in voto nequeant remitti mortalia post Baptismum commissa, non conuincit, Pœnitentiam fide susceptam conferre gratiam remittentem mortalia recedente fictione, quia illud saluatur, quamuis post dictam receptionem conferatur gratia, & remittantur peccata per contritionem, absque eo quod in eo contineatur votum Pœnitentiæ; quia tunc gratia illa remittens peccata non confertur absque Sacramento illo Pœnitentiæ antea realiter & fide suscepto, ac proinde etiam tunc est verum, quod Sacramentum Pœnitentiæ sit necessarium in re vel in voto, quia absque illo iam antea suscepto non confertur gratia, quamuis non per illud, sed per contritionem perfectam.

Quod verò Sacramenta imprimentia characterem numquam repeui possint, & Matrimonium durante vinculo ipsius, & Extrema Vnctio durante eodem periculo mortis infirmi, non conuincit, illa fide suscepta, postea, recedente fictione, conferre gratiam; quia gratia ipsorum non est necessaria ad saluationem, quamuis sit maximè vtilis, præsertim cum malitia aut negligentia suscipientis Sacramentum, non fuerit adepta. Quod si Baptismus id habet (quod Vasquez & alij negant) non est, quia gratia Baptismi sit quocumque modo vtilis, sed quia est vtilis ad remissionem mortalium, absque qua non contingit saluari, & quia iterari non potest; gratia verò aliorum Sacramentorum non est vtilis ad id nisi Pœnitentiæ, hæc tamen iterari potest.

DIFFICULTAS IX.

Utrum Sacramenta veteris legis iustificarent non tantum ex opere operantis, sed ex opere operato.

Supponimus, Sacramenta veteris legis, utpote Opera bona ad cultum Dei pertinentia, & ex auxilio Dei facta, habuisse vim iustificandi ex opere operantis (licet reliqua opera bona) quia in statu gratiæ facta causabant gratiam, tamquam merita de condigno augmenti illius; & facta in statu peccati, impetrabant à Deo spiritum contritionis (quamuis non infallibiliter) mediâ quâ remittebantur peccata. Cui non obstat Paulus ad Roman. cap. 3. & 4. & ad Galat. 2. dum ait, neminem ex operibus legis iustificari; quia tantum significat, neminem obseruatione legis, facta ex sola notitia legis, & ex propriis viribus iustificari, non excludens opera legis bene facta ex auxilio gratiæ.

Hoc supposito difficultas est, An Sacramenta illa etiam iustificarent ex opere operato.

Conueniunt communiter Doctores, Sacramenta veteris legis, Circumcisione excepta, non contulisse gratiam ex opere operato, sed tantum ex opere operantis, quod absque dubio tradit Eugenius I V. in Decreto fidei, dum ait, Sacramenta nouæ legis multum differre à Sacramentis antiquæ legis, quia hæc non causabant gratiam, sed tantum significabant per passionem Christi dandam; & satis significat Paulus ad Gal. 4. dum Sacramenta & caerimonias antiquæ legis appellat elementa infirma & egena; & ad Hebræos 9. dum ab ipso dicuntur iustitiæ carnis, quæ secundum conscientiam mundare non possunt; & cap. 7. dum affirmat, factam fuisse reprobationem antiquæ legis propter eius infirmitatem & inutilitatem; quia si illa aliter quàm ex proprio merito, seu ex opere operantis, iustificarent, non possent in ratione Sacramentorum & caerimoniarum dici inutilia, & infirma, & egena, & non posse mundare conscientias.

Superest ergo difficultas de Circumcisione, an contulerit gratiam ex opere operato, non attenda ratione meriti circumcisi, neque ministri circumcidentis.

Alexander 4. part. quæst. 4. memb. 3. Bonaventura in 4. dist. 1. art. 3. quæst. 3. Scotus quæst. 6. Durandus quæst. 7. Henriquez lib. 1. c. 6. & Bonacina disp. 1. quæst. 1. punct. 3. docent, Circumcisionem ex opere operato, seu ex Dei institutione contulisse gratiam paruulis, per quam eorum originale deletur. Quod tradidisse videtur Augustinus & alij Patres, quos refert Vasquez vbi infra; imò id tradidisse videtur Innocentius III. in cap. Maiores, de Baptismo, dum ait, Baptismus successisse Circumcisioni; & dum, assignans discrimen inter Baptismum & Circumcisionem, ait: Quoniam etsi originalis culpa remittebatur per Circumcisionis mysterium, & damnationis periculum vitabatur; non tamen perueniebatur ad Regnum calorum. Quod etiam significari videtur Gen. 17. illis verbis: Mascululus cuius præputium caro circumcisa non fuerit, deletur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit. Vbi cum Deus minaretur etiam paruulis, qui non circumcidebantur, perpetuum inter-

Alexand.
Bonauent.
Scotus.
Durandus.
Henric.
Bonacina.

interitum, nequit aliter verificari, nisi quia per Circumcisionem liberandi erant à peccato originali & morte perpetua.

S. Thomas. S. Thomas verò quæst. 62. art. 6. & quæst. 70. art. 4. Bellarminus lib. 2. de Sacramentis, à cap. 13. Valentia disp. 3. quæst. 3. punct. 3. Suarez disp. 10. Valquez 1. 2. disp. 184. & Egidius quæst. 62. art. 6. docent, Circumcisionem non contulisse gratiam ex opere operato, quod tradunt plures Patres quos Valquez refert: & id absque dubio definiuit Eugenius I V. in Decreto fidei, dum de Sacramentis antiquæ legis ait non causasse gratiam, sed tantum figurasse dandam per passionem Christi: sub Sacramentis autem antiquæ legis absque dubio comprehendit Circumcisionem, quia quamvis instituta fuerit ante legem Moysis, fuit tamen etiam præcepta illi populo cui data fuit lex illa, & cum ipsa lege permansit tamquam vnum præceptum illius. Et quidem mirum esset, Pontificem tantum voluisse comparare Sacramenta noua cum Sacramentis antiquæ legis, excludendo Circumcisionem, quæ erat vnum ex Sacramentis & præceptis in ea lege vigentibus. Quod etiam deducitur ex testimonio Scripturæ iam adductis, in quibus Sacramenta & carimonie veteris legis dicuntur infirma & egea elementa, & lex vetus dicitur infirma & inuiliis. Imò Paludanus ad Rom. 3. Circumcisioni nullam aliam vtilitatem attribuit, quam quod esset in signum populi, cui Deus commisit eloquia sua.

Et ratione probatur: quia si Circumcisio iustificaret amplius quam ex opere operantis, & attenda ratione meriti, id tantum haberet ex institutione Dei; nullo autem fundamento constaret, Deum id instituisse, quia neque constaret ratione aliqua efficacis, neque traditione, ut patet: neque ex Scriptura, quia si ex aliquo testimonio, maxime ex illo Genes. 17. *Masculus, cuius præputium caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit;* tamen ex hoc testimonio id non constaret, quia in eo ad litteram tantum est sermo de morte corporali infligenda adultero transgredienti præceptum Circumcisionis, quod in eo capite dicitur *pactum;* & non de morte spirituali, ut deponatur addito illo, *delebitur anima illa de populo suo,* quo mors corporalis, & non spiritualis denotatur. Neque id constaret ex testimonio Patrum; quia pro parte negatiua est maior numerus Patrum, quam pro affirmatiua, si pro hac sunt aliqui, quod non est certum: quia Augustinus & alij Patres, qui videntur parti affirmatiuæ fauere, exponi possunt, ut tantum velint in Circumcisione conferri gratiam & remissionem peccati originalis, sed non virtute ipsius ut Sacramenti, seu ut operis ad id instituti à Deo, sed tantum ut operis meritorij de congruo; quamuis infallibiliter ex promissione Dei, ut Disp. II. Diff. IV. dicimus de remedio pro paruulis in lege naturæ. Et hoc modo exponi potest Innocentius III. ubi supra, præsertim, quod quamuis id dixerit in sensu aduersariorum, id tamen non definiuit, ut aduertit Valquez, quia id tantum adduxit in exemplum secundum opinionem probabilem, quod non incongruè fit à Pontificibus, quando id non est vnicum fundamentum eius quod definiunt, quale non erat in præsentia; unde neque constaret ex definitione Ecclesiæ.

Per Circumcisionem ergo conferebatur paru-

lis gratia iustificans, non tamquam per opus operatum, & ex sola institutione Dei, sed tamquam per opus bonum, & meritum congruum ministri operantis: & non conferebatur adultis, quia isti non premebantur necessitate huius remedij, sicut neque remedij legis naturæ, quia iustificari poterant contritione perfecta. Conferebatur autem paruulis, quatenus per Circumcisionem offerebantur Deo à ministro ex fide Dei iustificatoris, & conferebatur infallibiliter ex promissione Dei, non aliqua peculiari Circumcisioni facta, quia de ea non constat, sed ex generali, quia generaliter oblationi pro paruulis factæ tamquam merito de congruo promissa erat remissio originalis ipsorum, ne carerent certo remedio, ac proinde quocumque alio signo, quo ex fide dicta paruulus offerretur Deo, iustificaretur; imò sola interiori oblatione, absque signo exteriori adhuc Circumcisionis, ut etiam dicimus Disp. II. Diff. IV. Circumcisio ergo non solum non erat iustificans ex opere operato, sed neque necessaria erat ut opus seu meritum operantis; quia absque ipsa fieri poterat iustificatio per aliam exteriorem oblationem, imò & per solam interiorem.

Qua autem ratione, & quas personas, & quo tempore Circumcisio obligabat, & quo ritu, & quo instrumento facienda erat, aduertunt Valquez *Valquez.* disp. 162. & 163. Suarez quæst. 70. art. 3. Henri- *Suarez.* quez lib. 5. cap. 6. *Henric.*

DIFFICULTAS X.

Utrum per aliqua Sacramenta imprimatur character.

Heretici nostri temporis negant esse Sacramenta aliqua imprimentia characterem, quia non constat Scriptura, ut patet; neque traditione, quia vsque ad Innocentium III. nulla inuenitur mentio characteris; neque id constat ratione aliqua efficaci.

De fide tamen est, esse tria Sacramenta characterem imprimentia, nempe Baptismum, Confirmationem, & Ordinem, quod admittunt omnes Scholastici, etiam Gabriel, quamuis de hac re non Gabriel. sit omnino certus. Et id definiunt Innocentius III. in cap. *Masores* 3. de Baptismo & eius effectum, & Eugenius IV. in suo Decreto fidei, & Tridentinum sess. 7. can. 9. innixi perpetuæ & constanti traditioni Ecclesiæ, cuius nullum post Apostolos agnosceatur initium.

Characteris autem Baptismi expressam mentionem faciunt Cyrillus Ierosolymitanus in Præfatione in Catecheses, Basiliius Homil. 13. Nazianzenus Orat. 40. Epiphanius Hæresi 8. Augustinus Epist. 25. & sæpe alibi. Et per Confirmationem etiam imprimi characterem, significat Augustinus lib. 2. Contra litteras Petilianæ, c. 104. Et etiam imprimi per Ordinem, significat Nyssenus Orat. de Sancto Baptismo. Et sane, semel admisso characterem Baptismi, facile est eum etiam admittere in Confirmatione & Ordine, quia etiam nequeunt repeti, sicut neque Baptismus.

Quod ratione Theologica probatur: quia Baptismus, Confirmatio, & Ordo nequeunt iterari, ut notissima traditione constat; id autem ex nullo alio capite prouenire potest, nisi quia imprimant characterem.

characterem indelebilem, ne duplex character frustra imprimatur: ergo.

Ad fundamentum ergo hæreticorum constat, ante Innocentium III. non paucos Patres mentionem fecisse characteris: & quamvis id non constet ex Scriptura, constat tamen ex perpetua traditione, quia ei innixi fuerunt Pontifices, & Patres Concilij Tridentini, ad id definiendum.

DIFFICULTAS XI.

Utrum character Sacramentalis sit qualitas, an relatio.

Scotus.
Durandus.
Guillelmus.

Scotus in 4. dist. 6. quæst. 10. Durandus dist. 4. q. 1. & Guillelmus Parisiensis Tract. de Baptismo c. 1. docent, characterem non esse qualitatem, sed relationem, quia homo deputatur seu insignitur ad actiones sacras, Primum, quia relatio sufficit ad saluanda omnia quæ Ecclesia attribuit characteri. Secundum, quia character est signum, quo homo insignitur ad aliquam actionem sacram; signum autem est in genere relationis. Prædicti tamen Doctores in eo dissentiant, quod Scotus existimat esse relationem extrinsecam, & rationis; Durandus verò & Guillelmus, esse intrinsecam & realem.

S. Thomas.
Caietanus.
Vasquez.
Suarez.

S. Thomas verò, Caietanus & recentiores Thomistæ q. 63. art. 2. Vasquez disp. 134. Suarez disp. 11. sect. 2. & communiter Theologi docent, characterem non esse relationem, sed esse rem absolutam, & non aliam quam qualitatem; & merito: quia in primis non est relatio extrinseca, neque rationis, quia character animæ imprimitur, & est signum indelebile, ut dicitur in Tridentino. Relatio autem extrinseca, & rationis, non propriè dicitur imprimi, (quamvis dicatur conferri;) neque dici potest signum, id est, cui conveniat significatio. Deinde, non est relatio realis intrinseca prædicamentalis, quia hæc nunquam producitur, nisi in ipsa re quæ refertur, & in alia producatur aliquid absolutum, ex quo relatio illa oriatur, ut inductione constare potest. Vnde character producatur in anima, non est necessarium, quod in ipsa, neque in alia re producatur aliquid, quia ipse solus potest absque gratia, & absque aliquo alio produci & imprimi, ut supponitur ab Scholasticis; ergo character non est relatio, sed res absoluta.

Quod verò character sit qualitas, ex eo constat, quod non possit esse substantia, quia imprimitur animæ; neque possit esse quantitas, quia imprimitur animæ spirituali; neque possit ad aliud prædicamentum distinctum à qualitate pertinere, quia id absque indicio aliquo dicitur; & tandem, quod sit qualitas ab anima & ab eius potentia re ipsa distincta, constat ex eo, quod anima, & eius potentia re ipsa separata existunt à characterē, quia sunt absque eo ante receptionem Sacramentorum, per quæ imprimitur.

Ad primam ergo rationem constat, relationem non sufficere ad saluanda ea quæ à Tridentino dicuntur de characterē. Et ad secundam concedimus characterem esse signum, & ipsi convenire significationem sitam in relatione extrinseca, & rationis; nihilominus ipsum characterem, cui convenit dicta significatio, ratione cuius dicitur signum, esse qualitatem realem.

DIFFICULTAS XII.

Ad quam speciem qualitatis pertineat character Sacramentalis.

Doctores, qui admittunt characterem esse qualitatem realem, conveniunt (excepto Richardo) illum directè & per se ad prædicamentum qualitatis pertinere, quia est qualitas permanens, vtpote indelebilis, imò in suo genere perfectior: quod autem sit supernaturalis, cum sit supra exigentiam cuiuscumque rei creatæ, & sit impressa, & infusa à Deo, non obstat ut vniuocè conveniat cum qualitate naturali, & cum ea in eodem prædicamento colloceatur, ut constat in actionibus naturali & supernaturali.

Est tamen difficultas, Ad quam speciem qualitatis pertineat character.

Marsilius in 4. quæst. 4. art. 1. & Catherinus in Opusculis de Characterē, docent, characterem Sacramentalem ad quartam speciem qualitatis pertinere, nempe ad figuram, quia sit figura spiritualis qua anima figuratur. Immeritò tamen: quia figura propriè sumpta nequit inueniri nisi in corporalibus, vtpote resultans ex terminis quantitatis; in spiritualibus autem solum per metaphoram. Et ita Aristoteles pro quarta specie qualitatis tantum adduxit exempla figurarum Mathematicarum.

Altiſiodorensis lib. 4. tract. 3. cap. 2. docet, characterem pertinere ad tertiam speciem qualitatis, nempe ad passibilem qualitatem, quia sit lumen spirituale, quo intellectus illuminatur ut melius videat quod faciendum est. Immeritò tamen, Primum, quia absque fundamento dicitur esse lumen intellectus, & principium manifestationis seu intellectus in actu. Secundum, quia quamvis esset lumen, potius esset habitus, quia disponderet intellectum ad melius intelligendum.

Caietanus q. 63. art. 2. & Scotus in 4. dist. 1. q. 4. art. 2. docent, characterem pertinere ad secundam speciem qualitatis, nempe ad potentiam, quia characteri Baptismi convenit positiua ratio potentie passivæ ad recipiendum, quia constituit hominem potentem, & habilem ad recipiendum reliqua Sacramenta; & characteri Confirmationis & Ordinis convenit positiua ratio potentie activæ, characteri Confirmationis ad defendendam fidem coram tyranno, & characteri Ordinis ad ministrandum in Ecclesia iuxta varietatem Ordinis.

Immeritò tamen character dicitur ad secundam speciem qualitatis pertinere, quia ad eam non pertinet nisi quod est principium physicum (imò non nisi actuum, quia substantia non indiget potentia aliqua accidentali ad receptionem) character autem Sacramentalis non est principium physicum, quia non est ad physicè agendum, neque ad physicè recipiendum, ut patet, quia character Baptismi tantum est principium morale quasi passivum, seu quasi conditio moralis ex voluntate Dei ad recipiendum validè Sacramenta, & quasi actuum ad efficiendum Sacramentum Matrimonij; & character Confirmationis tantum est principium morale quasi actuum ad propugnandam fidem; & character Ordinis, si sit Diaconi aut Subdiaconi, ad ministrandum in Sacrificio; & si sit Sacerdotis, ad efficienda Sacramenta, quia

quia illud physicum, quod fit ab insignitis caractere, non fit medio caractere, sed mediis aliis principiis physicis, & ideo illud etiam fieri potest ab aliis non habentibus caractere, vt receptio physica Sacramentorum, quæ fit ab habentibus caractere Baptismi, & applicatio materia, & prolatio formæ, quæ fit ab habentibus caractere Ordinis, & propugnatio fidei, quæ fit ab habentibus caractere Confirmationis, etiam si physicum, quod fit ab habentibus caractere, habeat, vel acquirat ex Dei institutione valorem aliquem moralem, aut aliquem extrinsecum respectum, quem non habet physicum illud factum à non habentibus caractere. Et ob id, caractere dici potest principium morale, vel conditio moralis: & ideo S. Thomas quæst. 63. art. 2. reduxit caractere ad secundam speciem qualitatis, non negando pertinere directè ad aliam. Et quamuis caractere esset principium physicum alicuius operationis aut effectus, non pertineret ad secundam speciem, quia non esset principium natium ipsi animæ, quod requiritur ad secundam speciem qualitatis, ob quod hæc species dicitur potentia & impotentia naturalis, id est natua, in quo secunda species distinguitur ab habitu operationis ad primam speciem pertinente; quia iste non est principium natium ipsi rei, sed aliunde requiritur.

S. Thom.

Valquez.
Suarez.
Egidius.

Valquez ergo disp. 134. num. 70. Suarez disp. 11. sect. 3. & Egidius quæst. 63. docent caractere pertinere ad primam speciem qualitatis, & merito: quia ad hanc pertinet qualitas, qua subiectum conuenienter vel disconuenienter se habet vel in suo esse substantiali, vel in ordine ad operandum, quæ dicitur habitus, vel dispositio; caractere autem est qualitas, qua anima conuenienter physice se habet non in ordine ad physice operandum, sed in suo esse physico; quia homo illo ornatur & insignitur physice, vel tamquam domesticus Dei, vt caractere Baptismi, vel tamquam miles Dei, vt caractere Confirmationis; vel tamquam ministrator & dispensator mysteriorum Dei, vt caractere Ordinis.

DIFFICULTAS XIII.

In quo caractere Sacramentalis subiectetur proximè & immediate.

Sotus.
Bassol.

Sotus in 4. dist. 6. quæst. 11. & Bassolis dist. 5. & 6. q. 2. docent, caractere proximè & immediate subiectari in voluntate, quia caractere est dispositio ad gratiam quæ est in voluntate, dispositio autem est in eodem subiecto in quo est forma ad quam est dispositio.

Caietanus.
Valent.
Sotus.

Caietanus quæst. 63. art. 4. Valentia disp. 3. q. 4. punct. 4. & Sotus in 4. dist. 1. q. 4. art. 4. docent, caractere immediate subiectari in intellectu, quia est potestas quædam physica ad tribuendum vel recipiendum Sacramenta, quæ sunt diuini cultus, qui consistit in quadam fidei testificatione & professione; fides autem est in intellectu, & consequenter etiam caractere, qui ad fidei testificationem ordinatur.

Alexand.
Bonaventura.

Alexander 4. part. q. 8. memb. 8. art. 1. & Bonaventura in 4. dist. 6. art. 1. q. 3. docent, caractere immediate subiectari in intellectu & in vo-

luntate, quia conformatur animam nostram ad similitudinem Dei; similitudo autem Dei, quam habet anima, est in intellectu & in voluntate.

Marsilius verò in 4. quæst. 4. art. 1. Valquez Marsilius disp. 134. cap. 4. Suarez disp. 11. sect. 4. & Egidius Valquez. q. 6. art. 4. docent, caractere immediate subiectari in anima ipsa, & merito: quia caractere non est principium physicum alicuius operationis, sed tantum est habitus, vel dispositio, qua anima in suo esse substantiali bene & conuenienter se habet (qualis est gratia habitualis in opinione distinguuntur illam à charitate) ergo immediate est in ipsa anima, sicut etiam est gratia in opinione prædictorum.

Ad rationem ergo pro Soto & Bassole negamus, caractere esse dispositionem ad gratiam: & quamuis esset, tantum esset moralis, quæ potest esse in alio subiecto, vt patet de fide, quæ est moralis dispositio ad gratiam, & tamen fides est in intellectu, gratia verò in anima vel in voluntate.

Ad rationem verò pro Caietano, Valentia & Soto negamus, caractere esse potestatem physicam conferendi vel recipiendi Sacramentum, quia tantum est qualitas qua anima bene se habet in suo esse, & aliqui caracteres sunt qualitates, quibus anima non solum bene se habet in suo esse, sed etiam quibus homo ex Dei institutione redditur moraliter aptus vel ad recipiendum vel ad efficiendum Sacramentum; & quamuis esset potestas physica ad diuinum cultum, non esset in intellectu, sed potius in voluntate, in qua virtus religionis, qua Deus colitur, reperitur.

Et ad rationem pro Alexandro & Bonaventura, quamuis admittamus, nos medio caractere conformari similitudini Dei, negamus tamen, ipsum esse in vtraque potentia, quamuis similitudo Dei esset in vtraque, quia caractere est quedam simplex qualitas, quod non conuenit similitudini Dei, quæ sita est in ipsa anima cum vtraque potentia, aut potius in relatione quadam extrinseca, & denominatione extrinseca, qua non inconuenit plura simul denominari.

DIFFICULTAS XIV.

Utrum caractere Sacramentalis sit indelebilis.

Conueniunt Theologi, caractere esse indelebilem (ad minus quamdiu homo vivit) quod definitum est ab Eugenio IV. in suo Decreto, & à Tridentino sess. 7. can. 9. & constat ex perpetua & constante traditione Ecclesiæ.

Character autem dicitur indelebilis, non respectu Dei, qui suspendendo concursum quo ipsum conseruat, cum destrueret, & qui posset illum, quamuis consisteret in extrinseca relatione, & denominatione proueniente ex Sacramento, delere & destruere, statuendo, vt qui reciperet Sacramentum conferens caractere, non maneret habilis, neque deputatus ad recipiendum Sacramenta, neque ad illa conficienda, neque ad propugnandam fidem, nisi vsque ad tantum tempus, aut nisi vsque ad commissionem alicuius peccati: sicut etiam consecratio templi posset ab Ecclesia deleri, statuendo, vt non esset consecratum nisi vsque ad tantum tempus, vel nisi vsque ad

ad occasionem aliquam. Sed character dicitur indelebilis ab agente creato, quia agens creatum neque potest illum physicè destruere, quia caret contrario, medio quo posset illum destruere, neque potest moraliter, seu demeritoriè, quia Deus statuit ut homo non amittat illum, quamvis peccet.

Et quamvis certum non sit, characterem non esse delendum post mortem, tamen est valde verisimile, delendum non esse post mortem, (in quo *S. Thomas* quæst. 63. art. 5. & communiter Theologi conveniunt) sed post illam manere in æternum in anima iusti ad eius deum, & in anima damnati ad eius ignominiam & confusionem. Et

sanè, si post mortem non maneret, defunctus, qui à Deo resuscitaretur, esset iterum baptizandus, & confirmandus, & ordinandus, quod dici non potest.

Observandum tamen est, ut optimè Vasquez *Vasquez* & Egidius, quòd quamvis character maneat post mortem in anima defuncti, in ea tamen non manet potestas aut habilitas illa moralis, aut deputatio characteri annexa; quia ei tantum pro hoc statu annectitur, quia pro alio est superflua.

Sed, an character intendi & remitti possit, incertum est, & nullo principio indagabile: est tamen certum, imprimi æqualem omnibus, quia non imprimitur iuxta mensuram alicuius dispositionis.

DISPUTATIO IV.

De causa Sacramentorum.

DVplex est causa Sacramentorum, altera instituens illa, & altera illa efficiens & ministrans; & de utraque disputandum est, prius de causa instituyente, & postea de causa efficiente & ministrante.

DIFFICULTAS I.

Utrum possit creatura communicari potestas instituendi Sacramenta conferentia gratiam ex opere operato.



ONVENIUNT Doctores, potestatem primariam & principalem, & independentem ab altero tamquam à superiore ad instituenda Sacramenta collatiua gratiæ ex opere operato, non posse creaturæ communicari; quia impossibile est, creaturam fieri independentem à Deo in collatione efficacitatis & virtutis faciendæ alicui signo ad conferendam gratiam.

Est tamen difficultas, An ex commissione Dei possit communicari creaturæ potestas secundaria instituendi dicta Sacramenta pendens à Deo, & ipsi subordinata.

Scotus. Gabriel. Vasquez. Scotus in 4. dist. 1. q. 3. Gabriel q. 2. art. 3. dub. 2. & Vasquez disp. 135. partem negativam tuentur, quia instituere dicta Sacramenta, est noviter & primò statuere signum collatiuum gratiæ: nulla tamen creatura id potest primò & noviter statuere adhuc ex commissione Dei, quia quòcumque statutum seu decretum creaturæ circa impositionem dicti signi supponeret decretum Dei, ex quo decretum creaturæ exordium sumeret, ac proinde creatura non primò stateret illud, sed Deus.

Sotus. Valentia. Suarez. Sotus verò in 4. dist. 1. quæst. 5. art. 4. Valentia disp. 3. quæst. 3. punct. 1. & Suarez disp. 12. sect. 2. partem affirmativam tradunt, & merito: quia non repugnat, Deum committere alicui creaturæ potestatem iustificandi homines modo ipsi creaturæ placito, & creaturam ipsam ex hac potestate sibi commissâ eligere modum iustificandi homines ex opere operato, & infallibiliter, mediis signis

exterioribus hominibus applicatis, & ea assignare & imponere ad id: sed hæc assignatio & impositio signorum sic collatiuum gratiæ esset vera institutio Sacramentorum de quibus loquimur, ergo non repugnat, dictam potestatem communicari & committi creaturæ. Consequentia patet, & etiam Maior: Minor autem, in qua est tota difficultas, probatur; quia assignatio illa & impositio dictorum signorum esset prima, & nova statutio eorum, quia tantum supponeret decretum Dei, quo committeret creaturæ iustificationem hominum, & electionem mediorum ad id; & non supponeret impositionem seu institutionem aliquam illorum signorum à Deo factam: quia commissio illa Dei, & decretum quo potestatem illam committeret, non esset impositio & statutio signorum, ut patet; neque decretum Dei esset immediate circa impositionem, sed tantum circa potestatem iustificandi homines, & eligendi media ad id; ergo impositio & assignatio signorum facta à creatura illa, esset prima & nova, ac proinde vera institutio. Ex quo patet ad rationem adversariorum.

Vnde ob eandem rationem etiam potuit creaturæ à Deo communicari potestas instituendi Sacramenta veteris legis, quibus ex vi institutionis conveniebat denotare infallibiliter gratiam dandam per passionem Christi.

Observandum tamen est, potestatem excellentiæ, qua humanitas Christi de facto instituit Sacramenta nova, non posse creaturæ puræ communicari eo modo quo humanitati Christi communicata fuit, nempe ob merita condigna, quibus de condigno eam potestatem meruit, & effectum Sacramentorum: quia nulla pura creatura potuit hæc de condigno mereri, quia gratia adoptionis, qua pura creatura posset esse prædita, non potest esse semen & principium merendi de condigno, nisi augmentum sui ipsius, & etiam gloriam, & non nisi habenti ipsam gratiam, & non aliis: id tamen potuit & potest mereri de congruo, ac proinde quòd ipsi potestas communicetur, & quòd Sacramenta instituta ab ipsa impetrent gratiam.

DIFFI-